

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI SZÁLLÁS:

Belső farkas-utca 78. sz. alatt gr. BÄNFEL-
házi emeletére.

Megjelen a lap hetenkint háromszor u. m. kedden, csütörtökön és szombaton délel. Ára évnegyedre 3 ft. o. é. Hirdetési ár: négyhasábos sorért először 7 kr., másodsor 6 kr., harmadsor 5 krajczár o. ért. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj. Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezeltek. A „nyitott”-i cikkek sora után 15 kr. előleges beküldése mellett a szerkesztőséghez czimzendők.

KIADÓ-HIVATAL:

Középutca, STEIN J. könyvkereskedése.

Figyelmeztetésül.

Évnegyedes előfizetőink előfizetési határideje mult hó végével lejárván, tisztelettel kérjük előfizetésük megújítáát.

Lapunk előfizetési ára:

Egészévre . . .	12 ft.
Félévre . . .	6 „
Évnegyedre . . .	3 „
Egy hóra . . .	1 „

Az előfizetési pénzek kiadó Stein János közép-utcai könyvkereskedésébe küldendők.

Kolozsvár, october 21-kén 1862.

(D) Az erdélyi bizottmányok kérdése közelebb-ről egy kis anyagot szolgáltatott a bécsi lapok észrevételeire, melyeket végre az államminister urnak utóbbi számunkban közölt nyilatkozata fejezett be.

A „Botschafter” adta legelőbb ezen kérdésben a tüzetesebb cikket, melyben a bizottmányok ügyében figyelemre méltó momentumnak mondja azt, hogy minden megyében és székesben (?) tekintélyes minoritás nyilatkozott az engedményezett megkezdésviselet mellett. És örömmel jegyzi meg a lap — főként Csikszék példáját hozva fel, miről a bécsi lapok balul értesítvék — hogy a mag nem esett hálátlan földre.

Nem beszél a „Botschafter” ezen bizottmányok ama természetéről, mely az érdekképviselőt tanát kívánta érvényesíteni, s nem is ezen szempontból bírálja a minoritások nyilatkozatainak horderejét.

De annál nagyobb örömmel jegyzi fel, hogy ott is, hol a magyarok és románok egyesültek a magatartásban, egészen mások valának indokai: a magyarok törvényes szempontból tett kifogásait, a románok a szerkezeti szempontokra vitték vissza, s magok részükről azért óvakodtak, mert létszámukra nem volt kellő tekintet a beosztásnál. Egy szóval e lapnak örömet szerez az, hogy az erdélyi nemzetek nincsenek egyetértésben.

E jelenség e lap szerint nagy figyelmet érdemel. A mostan octroyált bizottmányi utasítás elég eszközt és módot nyújt arra nézve, hogy a kormány a bizottmányokat reconstituálja, a mivel nem is fog késni. E jelenet visszahatást gyakorol az erdélyi országgyűlés végett kiadandó választási rendszabályokra s a megyebizottmányoknál gyűjtött tapasztalat, az országgyűlési választás, kérdésénél tekintetbe fog vétetni.

A „Botschafter” ezen tétele odamegy ki, hogy a bizottmányok magatartásából a kormány kiválasztatását, melyek Erdélyben azon elemek, melyekre támaszkodhatik, s midőn a bizottmányokat azokra építi fel, egyszersmind oly választási rendszabályt ad ki, hogy az országgyűlés tényezői is azon elemek legyenek.

Nem reméli ugyan e lap, hogy Erdély már a mostani Reichsrathulésbe elküldhesse képviselőit; tudja, hogy a kancelláriának még fontos idejét foglalják el az új választási tervezetek, s az ország engedelmes elemének cristalisálása; azt azonban reméli, hogy az april tájatt megint összehívandó Reichsrathban, már ott lesznek az erdélyi képviselők.

Ezen remény táplálja a többi centralista lapot is. Itt a percz, mondják ők, midőn Erdély népe hatalmasan fog nyilatkozni az öt terrorisált minoritás ellen, mely akkor sem hajolt meg, midőn a mostani megyebizottmányi rendszabály annyira kedvezett annak, hogy többségbe helyezé csupán azért, hogy befolyásának megszorítása miatt ne panaszkodhassék.

Ezen okoskodások természetéből azt vesszük ki, hogy az érdekképviselőt eszméje háttérbe szorításával is a kijelölt szám mennyiség fog előkérdesül feláll-

littatni, és e szám előállitatik azon rétegből, a mely az octroyban megnyugvand.

Ha ezen nézetekhez csatlakoz az államminister urnak Erdélyt illető nyilatkozatát, azon nyilvános elismerését gróf Nádasdi ő nmlta loyaltása irányában, melylyel a minister ur ezen érdekes nyilatkozatát, a február 26-ki patens szigorú fentartása mellett befejezi, azonnal beláthatjuk, hogy a kormányt az utóbbi bizottmányok visszatartozkodása készületlen annyival kevésbé találhatta, mert a „Botschafter” félhivatalos színi nyilatkozatából láthatólag még a minoritás létezését is, mely az octroyt elfogadta, öröndetes jelenségnek tekintették, a melyre tovább építeni egész az országgyűlés kívánt céljáig bizvást lehet.

Ha az államministeri nyilatkozatnak azon élet, melylyel a magyar programkészítők kiegyenlítői törekvéseit talán kormányzata végeig discourageozta, összekapcsoljuk a centralista lapoknak Erdély feletti örömeivel, látni fogjuk, hogy Bécsben a légmérésleket a magyar kérdésre nézve a legközelebből megindított hírek daczára mit sem változott.

„Botschafter” szerinti erdélyi bizottmányi majoritásnak, mely azonban egyszerre a centralista lapok előtt terrorisált minoritássá vált, csak méltó oka lehet ama jó hangulatban nem osztozni, melyet Erdély sorsa e lapokban költe föl.

Minden eddigi adataik azonban még mind homályosak. Mondják, hogy a kancellária a küldött feliratokra fog válaszolni, és intézkedéseit indoklandja. Ez mindenestre ildomosabb eljárás lesz a kifejezett aggodalmak és sérelmi érzetek irányában, mint a centralista lapok pusztá diadallarmája. A felirásokra jövő válaszok tárgyai lehetnek az újabb tanácskozásonak s feliratoknak, és hátha ez által a kérdés elméletileg és gyakorlatilag fog tisztulni. Mondják a lapok, hogy az udvartól leküldendő válasziratok némi tüzetességgel lesznek szerkesztve, s kiterjednek a sérelmi kérdésekre. Tartalmukról s irányukról azonban ez értesítések ekkorig semmi felvilágosítást nem adnak.

Mig tehát e kancelláriai leiratokat látni nem fogjuk, addig nem tudhatjuk elhatározni, mennyire valószínűek a „Botschafter” és társai észrevételei a bizottmányok reorganisatiojának természetére nézve.

Legjobb tehát a lapok véleményeire, reményeire és alaptalan ujongatásaira keveset lendíteni; meglátjuk nemsokára az okmányokat, az udvari leiratokat, melyek világosabb színnel fogják megismertetni a kancellária szándékait.

A bizottmányi kérdésnél valóban oly széles a jogi, valamint a gyakorlati tér — érteve ez utóbbi alatt részint a multkor létesült megyebizottmányokat, részint az e körül b. Kemény ő exelja korlát-noksága alatt kiadott, s ő Felsége decisiója által is szentesített, s törvényeink szellemével is nagy részben összhangzó főispáni utasításokat — oly széles, mondjuk e kérdésben a tér, hogy a feliratokra leküldhető válaszok tartalmát előre sejteni igen bajos, s az egészen attól függ, mennyi részben akar az udvar közelíteni azon nézetekhez, melyeket az érdekképviselőt eszméje többségi nézetekké tett, melyet azonban a bécsi centralista lapok most terrorisált minoritásnak kiáltolnak, mely ellen a nép remonstrálni fogna?

Mindenestre e kérdés igen érdekes volna a további fejtegetésekre, miután körülötte az emlékeztet ujjabb-ujabb felvilágosító okokat hoznak fel agyunkban; jelenleg azonban csak annyira szorítkozunk, hogy a lapok nézeteit, reményeit, s a kormány ezek által hirdetett szándékait, minden vélemény és vita nélkül egyszerűen előadjuk.

Az egyenes reichsrath választások Magyarországon.

Ezen czim alatt a „P. L.” egy cikket hoz prágai levelezőjéről, melyben többek közt írja:

„Közönségesen tudva van, hogy midőn gr. Forgách a magyar udvari korlátokká meghívott, kérte ő Felségét, hogy állomása átvételéhez egyetlen feltételt köthessen. Kívánta, hogy a reichsrathba leendő egyenes választásoknak el-

rendelése Magyarországra nézve maradjon el. Ő Felsége kegyelmesen megengedte ezt s jól meg kell jegyezni, hogy ez oly időben történt, midőn a legmagasb körökben nagy ingerültség uralkodott Magyarországon ellenében. Ma a hangulat feltűnően más, Magyarországon nyugodt és csöndes, egy becsületes ember sem gyanúsítja szétszakadási iránnyal. Egész világ egyetértett s kiengesztelődést óhajtt. És bizonyos igaz, hogy ő Felsége teljesen osztja ezen kívánatot.”

Ezt előrebocsátva állítja az értesítő, mikép ő igen illetékes körből értesült, hogy a februári alkotmány 7-ik §-sa az egyenes választásokról, Magyarországra nem fog alkalmaztatni. Ezután így ír:

„A legelső s legfontosabb bizonyítványt a reichsrathba való egyenes választás valószínűsége ellenében a monarcha jóindulatára s bölcsességére alapítottuk; ha már okok is kívántatnak, ilyek sem hiányoznak, ugyanis:

1) A február 26-diki legmagasb kizárólag meghatározta, hogy azon ok és mód meghatározása, melyszerint Magyarországnak a reichsrathban részt kell venni, a korona és a magyar országgyűlés közti kiegyezésnek tartatik fenn. Ezen meghatározás még nem történt meg. E szerint még a február 26-i szempontból is Magyarország részvétele a reichsrathban nyitkérdes, melynek megoldását a február 26-iki csak egy uton, t. i. a magyar országgyűlési kiegyenlítés útján kísértheti meg. Minden más utól a február 26-iki, mint alkotmányellenestől visszajelzni kénytelen.

2) A dolgok mostani állásában a reichsrathba való egyenes választások végett egy választó törvény minden következményeivel, minők a választó kerületek meghatározása, a 85 szavazat felosztása stb. kellene, hogy octroyáltassék. Amde az octroyálás jogáról ő Felsége az october 20-diki diplomában lemondott.

3) Az egyenes választás a reichsrathba teljes szakítás volna a történelmi Magyarországgal, valamint teljes elszakítás az octoberi diplomának. És mind kettőnek meg van megfontolandó oldala.

4) Végre a mi kül- és belpolitikánk egy valószínűsége és igazi megoldását követeli a magyar kérdésnek, és egy magyar koronázási országgyűlést, khez pedig nem a reichsrathba való egyenes választás utja vezet.”

Tebát bárminő szempontból tárgyaljuk a kérdést, azon nézetre kell jönnünk, hogy a reichsrathba való egyenes választás Magyarországon lehetetlen, mert az ellenkezik minden joggal, úgy a magyar, mint az inneni, úgy a régi, mint az új alkotmányjoggal ellenkezik; mert az minden érdeket halálisan sért, a monarchia közérdekét úgy, mint a különleges német és magyar érdekeket és kívánt azért, mert az a monarcha érzelmével ellenkezik, ki a kiegyenlítést bensőleg és komolyan kívánja.

Szózat, a falusi ref. népnevelés ügyében.

A népnek nevelés általi tökélyesítése, kezdettől fogva minden idők s állam jelesbjeinek szívőkön fektűt; mert felfogták, hogy az ember csak nevelés által lehet emberré, az által képesítettetik oly ismeretek szerzésére, melyeknek birtokában az egyház és haza hasznos tagjává válhat, ideig-örökkévaló boldogságát megalapíthatja. Éppen azért nem es feladatokul tűztek a nép- valamint a felsőbb iskolákban is oly tanmódot állítani fel, melynek szemellett tartása mint delejtű hajósoknak a siktengeren, iránymutatóul szolgáljon a tanítóknak tövises pályájuk rögös utain akként vezethetni tanonczaikat, hogy eljutván a bölcsesség dicső templomába, azok a lehető legkönnyebben elsajátíthassák az emberiség számára tiúvös kalászokat hajtó tudomány-magvakat.

Nem célunk igénytelen sorainkban elősorolni a szakértőknek népnevelést könnyítő elméleteit, mivel azokat a tanítókkal megismertetni tanítóképzők feladatához tartozik; de tapasztalván, miképp számos falusi népiskolánkban a népnevelést könnyítő elméleteknek semmi gyakorlati eredménye nincs, minek következtében a falusi népmiveltetés, kivéve székes egyh. megyéinket, vármegyei egyházainkban, most is csak azon a fokon áll, melyen ezelőtt századokkal: szabadságot veszünk magunknak e téren, a baj forrásait kimutatandók, egy kissé körültekinteni s a hiányok orvoslásához egyéni nézetünket adni.

Vannak fellépések, melyek egyáltalán nem jogtalanok ugyan, de sok kebelben mégis bántalmat keltenek. A hiányok fölfedezése is olyasvalami; a mit azonban senkinek se lehet megtiltani. Ha egyesek vagy testületek hanyag eljárása következtében a közügy kereké megakad, az, ki az akadályokat látja, de egyéniségek iránti kiméletből eltitiolja, a közügy szentségénél egyesek személyét többre becslőlvén, szándékos ápolójává válik a közjólétet veszélyeztető betegségeknek. Így van ez a nevelés körében is. Miért is hazafini kötelesség parancsolja, hogy ha az egyház és haza sorsát bizonytalan jövőnek kitenni nem akarjuk, mindazon hiányok forrásait fölfedezni, melyek a népnevelés sikeres előhaladását gátolják.

E bajforrások könnyebben fölfedezhetése tekintetéből kiküldhetlenül érintendő minden a népnevelésre befolyást gyakorló tényezőik eljárásai. Melyek közül:

Egyházi felsőtestületeink, a főtiszt. k. zsinat és mlts egyh. főtanácsról legyen elég röviden megemlítettünk annyit: hogy valamint szentegyházunk minden nemű ügyeiben,

nygy a népnevelés terén is, félreismerhetlen buzgalmat fejtettek ki. Népnevelésről gondoskodásuk folytán létesített a tanítóképző, oly végből, hogy feladatának betöltése nyomán, népesebb s módosabb egyházaink kiképzett tanítókat nyerhessenek; melynek e célra fenállatását az egyházmegyei és évenkénti segélydíjak fizetése által támogatják. Valjon a tanítóképző teljesíti-e feladatát oly lelkiismeretes pontossággal, hogy a benne helyezett reményeket valószínűsíthetjük, népiskoláink szellemi nyomora annak ne tulajdoníthatassék? A tények ellenkezőt bizonyítanak.

Elértünk tehát a bajnak első forrásához.

Mig a tanítóképző Kolozsvárt f. t. főpásztorunk szeme előtt s felügyelete alatt állott, életrevalóságának szépműnyével kecségető jeleit mutathatá fel; de mióta N. Enyedrététetett át, gyengesége aggodalmat szül példait tanúsítja azon tanítóknak, kikkel rosz népnevelőink számát szaporítja. (Ne tessék rosz neven venni uraim! de ez így van). A tanítóképző oly intézet, melynek a falukra kibocsátandó tanítókat föl kell szerelni mindazon kellékekkel, mik egy falusi néptanítónak megkívántának fontos hivatalának betöltésére. Van-e egyházmegye, mely a képzőből kibocsátott tanítókat díszekedhessék? Kétségen kívül áll, hogy van; de az is áll, hogy sokkal nagyobb azok száma, kik nem bírják felfogni hivataluk fontos voltát, szemük előtt tartani annak magasabb célját. E sorok írója, kinek már két egyházmegyében volt szerencséje szolgálhatni az urat, a képzőből kiszállott tanítókat (tisztelt a kivehetőknél) annyira gyengének találta, miképp azok nem hogy nevelni, de még csak tanítani sem képesek. Itt van már a baj második forrása: A néptanító gyengesége.

Néptanítóinkat három osztály alá sorozhatni. Vannak tanításra bízottak, kiknek élvezet a tanítás, kik minden idejüket mit az életgondjai föl nem emésztnek, fontos hivataluknak szentelik: az ilyen a mily ritkák, épp oly ritkák és dícsők a fáradozásaikat koszorúzó eredmények is. Vannak továbbá, kik szégyenségre vagy egyéb körülmények közből jutottak ki, nem vihathat ki hajlamaikkal megegyező állomást, s így lettek tanítókká; de szemük előtt tartva, hogy nincs oly csekély hivatal, melynek pontos, értelmes betöltése tiszteltetelmű nem volna, kötelességeiket lelkiismeretes hűséggel teljesítik. Vannak utoljára olyak, kik szellemi tehetségek gyengesége következtében egyéb közhivatalokba képtelenek lenni, s testi törődéssel járó módoktól irtózza menekülni kívánván, napjaik kényelmesen leélhetése kényszeréből, a véleményük szerint legkevesebb munkát igénylő iskolamesteri állomást választák életpályául: ezek már azok, kik miatt a népnevelés ügye előre nem haladhat. Ebbe az osztályba esik falusi néptanítóink 1/2-ede; s ez arány alá a képzőből kibocsátottakra nézve is, kik nem hogy felülmúlnak szorgalmukban s képességükben a nem képezdebelieket, de mint a tapasztalás igazolja, azoknál jóval alább állanak; magukkal hozott kevés szellemi erejük a világi hiábánvalóságok utáni kapkodás által hagyják eltörpülni.

Falun a tanító legtöbb helyt kezdődik novemberben, s tart aprilisig, és így az egész tanító tesz öt havat; mert k. zsinatunknak az iskolakötelezett gyermek egész évi feljártására vonatkozó határozatát, egyházainkban még nem sikerült érvényre emelhetni: az a szülők nézve csak az egyházi hatóságnak kiállításgall-egyetértése után fog kötelező erőt nyerni. Azonban mivel az iskolázati idő beállta minden mezei munka már véget érte, s a családok hajlékaikban visszavonultak: ekkor már maguk a szülők is örömet bocsátják gyermekeiket a tudomány előcsarnokába.

E kevés idő tehát a tanító által kettőzt szorgalommal lenne felhasználandó. De valjon így van-e ez? Fájdalom! nincs. Ha a rendes tanórákon megállunk valamely iskolaház ablaka alatt, szelid oktatás helyett, lármabazg csapja meg kellemetlenül fülünket. Hol van a tanító ur? legkisebb gondja a tanszoba. Végre eljő a 11 óra, pipára töltve fővegget fejen benyit a tanítószobába; pipáját s fűvegget mint tanítói tekintélyének jelvényeit, tanítás ideje alatt sem teszi

le. Miért is? hisz egy óra negyed alatt pipafüst mellett végzi teendőjét, s avar bocsátja haza a magát jól ki-lármázott sereget. Hasonlóan folynak le a délutáni órák is, s mire eljön a tanítészak vége, megtanult a gyermek öt tagot, s még ehez szétépette öltönydarabjait.

Csoda-e, ha a szülők, kik rendtanulás, erkölcs és ismeretekben előhaladás reményében járják f. t. gyermekeiket, ily eredmények után elkedvetlenedve, kivesszik azokat az iskolából, s odahaza több hasznót hajtó munkákra alkalmazák? Sajnos! de tudnánk megnevezni néptanítókat, még pedig képezdebelieket, kiknek hanyagsága s tanítói nem képes volta miatt népes, virágzó egyházak nyögnek; minek láttára feljajdul a bonfikebel, elgondolván annyi ész s tehetség, vétkes hanyagság következtében fejtelenül maradását. Miképp lehessen már létesíthető ily elhanyagolt ekklézsiákban a népmiveltés előmozdítását célzó vasárnapi iskolák életbe léptetése; s nem valószínűsíthet esetében a tanítóknak kívül, kikre súlyosul a felelet terhe? Az egyházmegyei hatóságok, körlelkészek s minden lelkesek. Itt feneklik a népmiveltés előhaladását gátló bajok és hiányok utolsó forrása.

Az egyházmegyei hatóságok, körlelkészek, főleg pedig az egyházak helybeli lelkeszei nem járnak el hiven és buzgón az 1856-iki k. zsinat jegyzőkönyve 59-ik vezérszáma szerint elejőbe szabott kötelességekben. Meg vannak-e határozva népiskoláink részére a tankönyvek és a tanmód; tesznek-e körlelkészeink, mint királyhagóntuli testvéreinknél, r. zsinatokon jelentést a tanító szorgalmáról; bejárják-e a helybeli lelkesek hetenkint legalább négy órát tanítani oly tárgyakból, miket a tanítók nem bírnak meg? Mindezek legtöbb egyházakra nézve még csak kegyes óhajtsók.

Azonban az így tovább nem maradhat. A népnevelést összhangzásba kell hoznunk az idők követelményeivel. A tapasztalás igazolja, hogy hol a nép miveltet, anyagilag is előnyben áll a tudatlanok felett. Látjuk miképp a nemzetségek ma már nem szám, hanem miveltességük után mérlegeltetnek; a nemzetközi jogok védelmében hatályosabb szerepet visz az ész, mint a fegyver. Hogy hazánk miveltetés tekintetében is az európai miveltet nemzettel egy színvonalon megállhasson: ki kell emelnünk az alsóbb népréteget is a tudatlanság ködös légköréből; magasabb lendületet adnunk a népnevelésnek. Ez pedig csak az előszámolt bajok, hiányok forrásainak orvoslásával eszközölhető. Melyeknek mikénti orvosolhatósága tekintetéből, elmondjuk már röviden, szerény nézetünk szerint mit kell tenni az érintett tényezőknek.

Tagadhatlan, miszerint a szép éneklés és orgonálás isteni tiszteltet alkalomával a buzgóságot nagymértékben emeli; tagadhatlan az is, hogy ezek a képezde fenállása óta miveltet alapot öltöttek magukra. Igen, de ezek egy néptanítóknak csak másodrangú teendői közé számíthatók; első mindennek felett a tanítás. Ennélfogva tehát arra kell törekedni a képezde tanárainak, hogy a képezdebeli ifjakat tanítókká képezzék, oly tanítókká, kik tudjanak banni a népek reájok bízandó gyermekeivel; tudják azokban felbreszteni a nemzeti öntudatot, a vallás- és hazaszeretetet. S hogy a népnevelésre szükséges kellékeket megszerezhesék, ügyelni kell, hogy azok a tanítói szabályok megtörése által a kiképződésre határozott időt hasztalanságokra ne pazarolják. Tanításban gyakorlat szerzés végett igen óhajtott lenne, hogy leendő néptanítóink a felsőbb iskolák elemi osztályaiban alkalmazzatának, s csak mintán ott begyakorolva képességüknek tanujelét adnák, aztán bocsátatának ki falukra. Így aztán jobb tanítókat nyernénk.

Az iskolamesterek miután állomásaikat elfoglalták, igyekezzenek magukat azután is tökéletesíteni; a tanórákon pontos szorgalommal tanítani: csak így felelhetvén meg fontos hivatásuknak, melynek kötelezettsége alól a néhol csekély fizetési jutalmazásra hivatkozás alaptalan oknál használtatik fel kibújhatási mentesség gyanánt, mivel az erdélyi anyaszentegyházban, egy néhány ekklézsiá kivételével, majd mindegyikben az énekevezetés a tanításhoz levén kapcsolva, e kettős jövedelem elegendő biztosítékot nyújt anyagi

szükségeik fedezésére. Ne feledjék iskolamestereink, miképp nekik jutott ama nehéz, de dícső feladat: első tényezőként működni a leendő nemzedék kiformalásában; úgy tekintetvén a népiskolák, mint a haza veteményes kertjei, legyenek azon, hogy a szellemi kertészet kimeríthetetlen terén mennél szélszerűbb eszközöket sajátíthassanak el az ápolásuk alá bízott gyenge csemeték fejlesztése körül használandókat. Jóllehet a nevelők tudatlansága a lángelméjű gyermek szellemi erejét nem képes ugyan tökre tenni, mert az előbb utóbb kiktűzi magát a félszeg korlátokból, de elronthatja szive erélyét, melyet maga a gyermek nem mindig tud kormányozni. Annál fogva minden néptanító első gondja legyen, hogy minél jótékonyabb benyomásokat nyersen a gyermek szíve a tudomány növényházában. A gyermekben az érzés mindig megelőzi a felfogást, azért ügyelni kell, hogy érte a mit lát, s felfogja a mit ér; mert csak így verhetnek szívébe állandó gyököt mindazon eredmények, melyekkel az érettkorban legyőzheti a testiség csábingerit; hatálytalanná teheti a becsületén rágódó fondorkodók mérges fegyvereit, s megtarthatja lelke békéjét még akkor is, midőn reményhaja, az élet viharos tengerének hullámai által sziklához csapva szétzúzatik. Szóval, hogy az Isten képe teremtett ember a rendeltetés célja felé vezető utat felfigyeltesse, a néptanítóknak jutott az elsőseg, előtte a világgosszág szövénnekét lobogtatni; rájuk esik a dícsőség első sugara is; őket boldogítja a minden földi kincenél többet érő öntudat jutalma. De ezt csak azok a néptanítók nyerik el, kik a repülő időt nem hiábánvalóságoknak, hanem fontos hivatásuknak áldozzák fel.

Hogy pedig a néptanítók működésükben célt ne tévesszenek, s kötelességeiken könnyedén túl ne adjanak: arra felvigyáznunk az egyházmegyei hatóságok, körlelkészek, különösen pedig a helybeli lelkesek kötelessége. Rendelje meg csak az illető esperes a körlelkészeknek minden hónapban megvizsgálni a felvigyázások alatti iskolákat; figyelemmel kíséri az előmenetelt; a helybeli lelkeseknek pedig, hogy naponként tartsák szemmel, valjon a mester pontosan kitartja-e a tanórákat; s ha a kör- és helybeli lelkes mulasztáson érik a tanítókat, jelentsék csak fel az esperesnek, ki által a hanyag tanító keményen megintendő: majd tapasztalni fogjuk, hogy sikeresebb eredményt vivandunk ki a népnevelés terén is.

Szükség egyházi felsőhatóságainknak törvény által intézkedni az iránt, hogy a hanyag tanítók a népnevelés bátrányára ne szolgáljanak, hogy a megintés után is semmi szorgalmat nem tanúsító néptanítók hivataluktól felfüggesztessenek. Inkább essék áldozatul egy hivatalával nem gondoló a törvény szigorának, mintsem miatta ezerek szenvedjenek lelki inségben. De mindezek felett szükség, hogy kiknek lelkiükre van bízva a nép, testvériesen nyújtsanak egymásnak kezet, azt rendeltetés felé vezetni!

A fenebbi bajforrásokat a népnevelés terén kimutatni, s azoknak elzárásához szerény nézetünkkel járulni, nem bíu dícsőségvágy, sem bántalmazási szándék; a nép és haza leendő nagyságának obajása által indítottunk. Ha valaki az általunk kifejtett nézeteknél a népnevelés előmozdítására szélszerűbbeket ajánl, örömet elfogadjunk. Most pedig bevezessük sorainkat a „Vasárnapi njság”-nak e tárgyhoz szépen illő soraival: „Ne legyen áldozat, a mitől ha a népnevelés ügyének előmozdítására szükségesnek látjuk, visszatérjenünk, mert nincs semmi, a minek elhanyagolása oly rettenetesen bosszúná meg magát; de ismét nincs semmi, a minek áldásdóbb eredményei volnának hazára és nemzetre, mint a népnevelés.”

B. J.

Kis-állomány, oct. 16. 1862.

Mintán értesítettük e lapokat arról, mily mértékben jutalmazák tavaszi és őszi gabaterményeink a gazda fáradozásait: nem lesz érdektelen szövegbeink gyümölcsözéséről is, mint az év utolsó áldásáról említést tenünk. Azt hisszük, nem estünk nagyítási hibába, ha kimondjuk, miképp

TÁRCZA.

ÉSZAKI FÉNY.

(Folytatás.)

Minden csillám meg annyi emelkedő jég-hegy gyanánt tűnt fel előtte, mely Izidora képét mind távolabb látkörbe löké előre. Mire való mind ez? gondolta. Hogy áll meg itt a szegény földész, midőn urához tanács kérdeni jön? s mit gondol e fölösleges fény láttára azon szegény nyomorult, ki csekély gabona kölcsönért folyamodik e termék urához, melylyel gyermekeit megmentse az éhhaláltól? Az ily nagy fénytűzés nem falura való. Elzárja az a háztól a népet, el a bizalmas szívüket, el a szegényebb sorsu atyafiságot. Ily bíraltat vonult át fiatalunk agyán, miáltal áthaladván a nappalinnál Rinald magány szobájába nyitottak be, mely egészen kibutorozva. Nagy karszéknek rávetett tigris s parduébőrrel, heverő nyugágyak voltak rendezve a márványból faragott kandalló körül. A falak rakva valának nagszerű vadász- és fresco képekkel, melyeket a szoba keleti részének ívefalán át csaknem a szabad természet fénye világított. Ez íve falán át látni lehetett a jól rendezett kert nagy részét az alatta kigyózó Küküllővel, a komor Zováth-bérczet emelkedő csupjaival, s öreg bükkes erdejével. Kellemes

férfszoba volt ez, hol a lélek mintegy érintkezve a szabad természettel, kedvesen érezte magát.

Rinald, ki éppen a „Múlt és Jelen” című lap goromba polemiái egyikével mulatá magát, a mint az érkezőket megpillantá, sebesen ugrott fel nyugágyáról, s szeretettel nyújtá jobbát érkező rokonának.

— Megbocsát kedves öcsém, hogy látogatását kértem. Mint öregbök rokona erre némi jogomat képzeltem.

— E szíves meghívás által csak régi forró óhajomásom lőn megelőzve, mely engem rég óta ösztönöz ezen kedves ismeretséghez juthatni.

Rinald karszékére kínálta Gábort s szóla:

— Nagyon lelettünk volna kötelezve, ha midőn a halottak sirja eszébe jutott, az élők látogatásáról se feledkezett volna el. Leányom elárulta öcsémet.

— De honnan sejtette kilétemet? szólt Gábor.

— Jól combinált — jegyzé meg Rinald — a minő helyzetben öcsémet Oswald sir-emlékénél megpillantá, úgy hitte, hogy anynyi részvétet csak egy utód tanúsíthat e sir felett. En megindultam leányom okoskodásán, s azonnal siettem felkeresni őnt. Ö nem csalódott, de én elkestem, mert Gábor öcsém már eltűnt vala helységünkől. Kedves Spott ur, nem foglal helyet közöttünk?

— Köszönöm, szólt Spott, éppen zongorámról van, s távoznom kell.

— Mi is azonnal ott lesztünk, szólt Rinald. Spott távozott, Rinald szivarral kínálta

Gábort, s beszélgetésbe elegyedtek csak hamar azon családi pör felett, melynek érdekében a kívánt levelek átvételére volt e házhoz meghíva fiatalunk.

E közben az ajtó felnyit s tizenkét éves szerű gyerek lépett be azon, ki egyenesen Rinaldhoz tartva kezét csókolta.

Gábor élénk figyelemmel vizsgálta a kis jövevényt, kinek nagyon is megviselt ruházata ellentétben állott igen szép és nemes arcvonásaival. E gyermekarc fiatalunk szívében uj, de kedves emlékezetet költö fel. Szinte kételkedni kezdett azon bizonyosnak vált tudomása felett, hogy Zováth Rinaldnak csak egy gyermeke van; annyira hasonlita e gyermek arca azon hülye kedves arcaihoz, kit pár hét előtt Zováth Oswald sirjától meglehetősen távolban látott ugyan fiatalunk, de bajának hatására fogékony szemci s feldobbant szíve előtt úgy elenyészett vala az irti távolság. A fellobbanó szerelem a lélek szeméivel lát. Gábort kétkedő s fürkésző zavarából Rinald szavai ragadták ki.

— A kis Frigyes, András testvérem gyermeke — mondá Rinald Gáborhoz — ezzel Frigyeshez fordulva folytatá: Mi hirt hozasz anyádtól kedves öcsém?

— Anyám küldött... anyám küldött... szólt némileg zavarva Gábor jelenlété által, s egyszersmind eltikkadva az ut fátalmától.

— Kivel jöttél? kérdé Rinald.

— Magamra, gyalog.

— Ah szegény gyermek. Nagyon el lehetsz fáradva. Kora hajnalban kelle indulnod. Ronatj ide jó négy óra, tán beteg a grófnő?

— Elfogyott a theája — mondá a kis Frigyes — Sofie néniül összevezett anyám valami pör miatt, a Zováth Geróné pöre miatt.

— Gábor megleltözve tekinté a gyermekre, kit e tekintet nem kevésbé zavart meg, mintha sejtette volna, ki előtt beszél.

— Folytasd kis Frigyesem! Vagy talán jó lesz kimennem a szobalányhoz, ki megmosdat és kikéfé s gondoskodik, hogy kipihend magad.

— Aztán — folytató Frigyes — a miatt, hogy összevezetlek sem a theát, sem a ciztromot, sem a czukrot, sem a jamaikai ruhát nem akarja kiadni a grófnő e hónapra. Anyám már is beteg lett... hisz őt ez élti jól tudja Rinald bácsi. Azért küldött anyám, hogy Rinald bácsi a jövő havát előlegezze.

— Menj, menj kicsidém — szólt Rinald — gondoskodva lesz, s délután hazaküldlek. Menj pihend ki magad.

Frigyes távozott.

— Bizonynyal hallotta öcsém hírét a szerencsétlen „thea néniének”, ha látná őt most eledbedett szegénységében s a thea és kávé szenvedélyes élvezése miatt kimerült arcaival, husz évvel vénebbnek képelné e negyven éves nőt s fogalma sem lehetne arról, hogy gróf Hallay Marie az, ki pár év-tized előtt a legkeresettebb salonok csillaga s legelőkelőbb lovagok imádságának tárgya volt. Az ő élete, az ábránd tragédiája!

(Folytatjuk.)

mindent, hol jég nem pusztított, szőlőhegyeink bőséggel örövendeztetek meg tulajdonosaikat; s e mellett oly jó must, melyhez hasonló őrgeink állítása szerint 1884-en innen felmutatni nem lehet. A szín-must üti a 14—17 fokot, a sájtól 17—20-at. Van is kelete, mert a borkereskedők mindenfelé viszik vedrét 1 fnt, 1 fnt 20 kr. osztr. értékben.

Egy néhány év óta szírteti idényünk egyhangulag, csendesén folyt le; de most megnépesítik szőlőhegyeinket székelő testvéreink, kiknek kedélyes társalgása, könnyű, természetes élceik, ha nem is oly zajossá mint régenten az úgynevezett „boldogvilágban“ a pisztolyok dörgései s zene harsogása, de sokkal élvezetesebbé varázsolák azt reánk nézve. Azok az életteljes, pirosarcu, bájoló szépségű székelő lányok, kik a mostoha évek tapasztalásait csak hagyományból ismerik, fiatalainkkal egyesülten oly lélekemelően dalolták nemzeti költeményeinket, hogy nemcsak néhány napjainkat fűszerezék s tevék örökké emlékeztessék; de bizonyára nem egy ifjú álmát vívék el magukkal. Ki Atilla utódait nem ismeri, nem bír fogalommal azon őszinteség, nyíltság és kedélyvidorságról, mely e népet minden népek felett kiválóan jellemzi. Éljenek sokáig! Jöjjenek hozzánk, mindig testvéri társakokkal fogadjunkjuk őket, örömet, jutányosan megosztjuk velük, mit földjüktől a természet meztadagott!

Tudomására jutván a közlőnyök által, hogy Királygón tul és innen is, mennyi helyen idézett elő a hosszas szárazság terméketlenséget, nem hálalbatjuk meg eléggé a gondviselésünk mosolygott kegyét; mert mi mindenen középszerintül több természetben részestülünk; a hosszas szárazság folytán vizeink elapadtak, csak az őrletben szűköltünk meg, s vetéseinkkel késtünk el mindez ideig.

Dicső Szent-Mártonban, a mint hiteles forrásból értesültünk, majd mi mustot sem adhatának el a termelők, annyira elidegeníték onnan több haszonbérbes izraeliták a must szedőket, csupán csak azért, hogy ők maguk annál olcsóbban szedhessék be *).

I. s.

Udvarhelyszék, oct. 16. 1862

Mint a hírlapokból olvastuk, több erdélyi megyék és székekben a bizottmányok már összehívták, s részt szét is osztattak. De anyaszékünkben még az összehívás nem történt meg; s oka ennek, mint értesültünk abban rejlik, hogy nemes Bardocz-füszékek községek részéről, mivel ezek már mint nagy birtokosok külön külön mindnyáján a nagy birtokosok választói sorába iratván, s választói jogukat ottan községek gyakorlatik is, községek képviselőik nem választattak. A felsőes királyi főkörmányszék azonban az erdélyi ideiglenes korlátnokság rendelte folytán ezen községek is, hogy két rendes és egy pótló képviselőt választásnak megrendelte; minek következtében a farszádi és parajdi járásokban harmadik helyre választott képviselőket elbocsátván vagy is inkább rendes képviselői állásuktól fölmentetvén, a választás a es. kir. mltgos ideiglenes administrator ur által Bardocz-füszékekben is elrendeltetett; s így a nemes bardocz-füszékek községek kétszeres választási jogban részesítettek akkor, midőn mint nagy birtokosok már az illető osztálybeli választásban tetlegesen részt vevén, községek képviselői választására is újabb feljogosítottak! Midőn tehát ezen újabb rendelt választás is, mint halljuk megtörtént nemesak, hanem az illető uton felsőbb helyeni megerősített végett is már fölterjesztetett, lehet remélni, hogy anyaszékünkben is az ideiglenes octroyalt bizottmány mielőbb össze fog hivatalni.

Azonban addig is itt nálunk az ürességben levő tisztai állomások az egyenjóság és az erdélyi nemzetiségek tekintetbe vételével ugyan ideiglenes helyettesek által póltatnak. A székelő föld és anyaszékében ugyan is a havas alji terület ideiglenesen kinevezve volt alkirálybirája rend. alatti es. kir. járáshivatali tollnok Gerich Adolf ur az ideiglenes es. k. székelő törvényszékhez ülnöknek tétetvén át, helyébe ugyan rend. alatt levő 2-od osztályú es. k. kerületi biztos Andrae Mihály ur küldetett kíséretű alkirálybirónak. Eddigi ideiglenes alkirálybiráink között nem levén egy protestans is, azt véljük, hogy ezen rendelkezés által illető helyen némely ős törvényeink tartásának is eleget kívántak tenni.

Az ideiglenes törvényszéki osztályzat szervezése is mitán törvényhatóságunkban még négy járásbírósg álltatott fel, úgy látszik már be van fejezve, és így az alkotmányos kifejezés felé ha halunk is, de haladunk.

Es midőn ennyi örömdetes jelenségeknek lehetünk előtanulni, nem igen lepet meg bennünket a „Korunk“ udvarhelyi tisztelt és igen szilárd jellemű levelezőjének a 134. számában a „született“ jogndosok elleni felajdulása is! nem, mert meg vagyunk győződve, hogy a kitűnő férfi is igen bölcsen tudja azt, miszerint nyolczszázadot és magyar alkotmányunkat is a „született“ jogndosok védeték és tartották meg számunkra, valamint azt is, hogy ők soha sem adták fejkeiket árendába!

KÜLÖNFÉLÉK.

— „Oláh Judith“ eziml regényre e könyv megjelenése, melyet november vége felé remélhetni — folyvást elfogadtatnak szerkesztőségünknek az előfizetések, példány után 1 forint beiktatása, s a lakhely és utolsó posta pontos kijelölése mellett.

— Udvarhelyi egyik érdemes munkatársunk, igen szerencsétlen tüzveszről értesít Szent Tamásfalván, melyről előleges közléskép irbatjuk, hogy egy anya a méhében hordott magzattal s két gyermeke lett az irtozatos lángok áldozata. Hasonlóan Szász-Hermannból Brassó közelében nagy tüzveszről értesítenek, melynek 16 gazda minden épülete s takarmánya esett áldozatul. Bodolán Béli István csütre égett el minden takarmánnyal együtt. Közlebből részletekben.

— Háromszéki levelezőnk értesít, hogy ott Gál napján

* A levél többi részét azért nem közöljük, mert az illető a vád oknálkül terhelte.

Szerk.

reggeli 2 óra 40 perczkor nagy földrengés volt észrevehető. Jövő számunkban bővebben. Brassóól is hasonló ndosítást veszünk. Eji két óra után tíz perczel éreztek ott igen erős földrengést e hó 16-kán. A rendület megelőzőleg erős szél volt, mely azonban akkor elszűnt. Az első földlökés nem volt oly erős, mint a második, mindamellett már az elsőre is az emberek álmaikból felriadtak. Az ég tiszta volt, holdfény világított. A földrengés apró falrepedéseket okozott, edények, üvegek szobákban törtek össze, a házi állatok a földingást megelőzőleg és az alatt igen nyugtalanok voltak.

— Leonhard mérnök — a mint a „Kr. Ztg.“ írja — a traciroszási munkálatot Brassóól az Oláh széleleg e hó 17-kén bevégezte. Schimke director azon állítása, mely szerint a Bodzavölgyben egy vasut-vonal lehetlen, tökre van téve. 130 ölnyi emelkedés a kárpátok könnyen átláthatók itt. A közlebbi napokban ezen kijelölési munkálat Brassóól Marienburgon át az Olt hegyzsanban s Köhalem és Homoród felé Böhm mérnök, valamint Segesvár, Fehéregyháza, Erkened stb. át Homoród felé Leonhard mérnök urak által megkezdetik s végrehajthatik. Mihelyt a kamatbiztosítás a kormány részéről meg lesz adva, a töke azonnal meg lesz, s a kolozsvár-nagyvárad vonal építése kezdetét veendi.

— Az erdélyi vasut kolozsvári alapító tagjai, a Pesten e kérdésben nov. 22-én tartandó közgyűlésre történt meghívás következtében, azon óhajítás mellett, vajha a tagok közül minél többen jelennek meg, b. Józsika Lajos, báró Bornemisza János, gr. Mikos János, b. Kemény Domokos, Paget János, t. Hincz György, mérnök Nemes János és iparkamarai titkár Gáman Zsigmond urakat szólíták fel, hogy oda okvetlenül személyesen elmenjenek. A fölmenő képviselők oda utasítottak, hogy az eddig külön működött erők összpontosítására törekedjenek. Vajha mielőbb sükert aratna fáradságuk.

— Szászvároson az ideit must 60—70 krral kelt. Általában a jó termés a mustot olcsóvá tette, s minthogy az idei termés jó minőségű bort is igér, boldogok a töképezések, kik ebbe fektethetik pénzüket, mely 50—100 peentet fog pár év alatt bajtani.

— Szekesfehérvárott fölfedezték szent István basilikájának alapját.

— Nyugat-Indiába megrendelésre több akó vörös budai bor küldetett.

— Közlebb a lembergi nagy templomban — olvasuk a „Donau Ztg.“-ban, — nagy mise után az érsek felebarátai éneket kezdett; míg a templomban összegyűlt ajátoskodók egyszerre a „Boze cos Polské“-t kezdék énekelni. Az orgona megzendült, hogy ez éneket elnyomja; de miután nem sikerült, a sipokat és trombitákat megfújták, melyeknek harsogása közt a nép az elkezdett dal két versszakát énekelte el. Midőn a choruson észrevevük, hogy sem az orgonával, sem a trombitákkal nem sikerül a hazafias dalt elnyomni, felhagytak a fülbántó harsogásokkal, s a nép tovább éneklé a többi versszakot. „Nem akarunk e tárgyra nézve megjegyzéseket tenni — írja az említett lap, — de hozzá kell tennünk, hogy eleintén csak a nép egy része énekel, s csak midőn a chorusról a dallamot elakarák nyomni, kezdett hozzá teljes erőből az egész gyülekezet, úgy hogy dalát lehetlen volt többé megszüntetni.“

— Egy idő óta nagyon sok verset küldenek be hozzánk, melyeknek egy részében irojkának legkisebb tehetség sem mutatkozik. Mi különben is verseket nagyon kivételes esetben, s kizárólag műbecsével bírókat közlünk. Ez okból figyelmeztetjük az illetőket, hogy részint magukat részint minket kíméljenek meg a pusztá postaköltségtől. Örövendőnek ugyan, ha lapunk tere engedné, hogy a fejlődő költői erők ismertetésére hassunk, ez azonban politikai lapnak nem feladata, s Pesten a szépirodalmi lapoknak nagy száma alkalmas térül szolgál arra, hogy a jobb tehetségek magukat kitüntethessék. Azon tordai verselőt azonban, ki feleletünket kéri, nem utasítjuk Pestre, nehogy megpirítsa ott Erdélyt, hanem utasítjuk arra, hogy tanuljon előbb írni, s aztán tanulja meg, hogy a vers nem abból áll, hogy egyforma hosszú rendekbe írjuk le tires gondolatainkat.

— Értesítés. E f. hó 18-án tartott bizottmányi gyűlés a Tordán rendezendő terménytárlat megnyitása napját e f. hó 26-ára tette át, mit azon kérelemmel juttat az érdekletteknek tudomásul a rendező bizottmány, hogy kiállítandó kiállományeiket, legkésőbb e f. hó 24-ig beküldeni sziveskedjenek. Tordán, oct. 18-án 1862.

B. Kemény István,

elnök.

K. Pap Miklós,

tárlati jegyző és rendező.

Hírszerzés. Lapunk közlebbi számában az államministeri nyilatkozat a „Pesti Napló“ után van közölve; mit azért említi, mert a lap megnevezése esetleg kimaradt.

POLITIKAI HIREK.

ANGOLORSZÁG. London, oct. 15. A porosz események itt nagy benyomást tesznek. Valamennyi lap okoskodása tökéletesen hasonlít egymáshoz; a mi egy ily egyszerű alkotmányos kérdés felett nem is lehet másképp. X. Károly óta, írja a „Times“, a ki parancsokat bocsátott ki, melyek butaság ideztek elő, Európának egy nagyobb államában sem történt az alkotmányos szabadság sommasabb megsértése. A porosz szabadelvűeknek hosszú és nehéz küzdelemre kell készen lenniök. A „Herald“ I. Károly angol király szomorú végét említi fel. Nem hiszi, hogy a Bismarck-ministerium eljárása, mint az elnapoló beszédekben mondva volt, „a kamarák jóváhagyását megnyerje“; mert, mond az idézett lap, nem vagyunk oly rossz véleményűek a porosz népről, hogy politikai öngyilkosságot tegyünk fel róla. Másfelől forradalmi kísérleteket sem várunk Poroszországban, semmi rögtni felkelést a katonai kormányzat ellen, melyet a király és népszerűen miniszter be akarnak vinni. Az értelmes közép osztály az, mely e küzdelembe be van avatva; forradalmak pedig az alsó osztály szokott csinálni. E mellett a németek várni tudók és türelmesek; de azért nem fogják engedni, hogy egy aristokratából álló kamarilla megvesse és lábál tapossa őket. Utódaik érdekében sajnáljuk, hogy ezeknek az embereknek alkalmuk van a király

és porosz nép közé a rossz akarat magvát hinteni. Az „Advertiser“ következőleg ír: Valóságos államcsíny, a milyen csak a könyvben le van írva. És folya a vér patakkal, ha valahol csak egy kis jelensége mutatkoznak a nyílt alkotmányosság ellen szegtelenség. Ezennel be van vité a „kivont kard politikája.“ Egy időre azonban a nép valószínűleg nem fog mozogni. Mindaz, a mi talán történhetnék, annyiból fog állani, hogy mint Kurhessenben, itt amott egy-egy bátrabb porosz polgár később lesz házát és szekerényét a király egyenruhás szolgál által feltöretni engedni, mintsem a kamara által meg nem szavazott adót fizesse. Legalább, úgy tetszik nekünk, ez most kötelessége és tartozása a poroszoknak; s e tekintetben irányadó angol példa áll előttük, melyre alkotmánytanítók rendszeren nagy súlyt szoktak fektetni. A „Daily News“: Az egész dologban a legrosszabb az, hogy minden semmi történik. Egy nagy miniszter, vagy nagyszerű politikáért sokat lehet merni. És valóban Poroszország örövendhetne, ha egy nagy ember, a kor embere állna ügyeinek élén. Fájdalom azonban, ez ügyek apró, eredetiség nélküli emberek kezeiben vannak, kiket saját képtelenségük tudata kinez, és kik szenvedélyességéből szívesen követnének el valami meggondolatlanságot. Azt akarják, hogy oly hadsereget bizzanak rájuk, mint Nagy Friderik seregei valának, de a nép igen is jól tudja, hogy Nagy Friderik jelenleg nincsen, és Bismarck gróf beszédeiből meggyőződött, hogy a korona tanácsadóinak bölcseségében nem bír biztosítékkal azon balesetek ellen, melyek a meggondolatlan tetteket követni szoktak.

FRANCZIAORSZÁG. Páris, oct. 18. A „France“ bizonyosnak mondja, hogy Sartigas algróf turini követét nevezetett ki. A „Patrie“ hasonló bizonyossággal állítja, hogy Drouin de Lhuysnek egy körjegyzéke jeleníti fogja, hogy új kísérletek fognak tétetni, Olaszország jogainak a pápával leendő kiegyeztetésére.

Az „A. A. Ztg.“ nak írják e hó 15-ről. A mai minis-tertanácsban egy stürgöny tartalmát és hangulatát állapították meg, melyet Benedetti Ratazzinak kézbesítend. E stürgönyben Durando körjegyzéke teljes hallgatással mellőztetik. Benedetti ur tudatni fogja a turini külügyminis-terrel: hogy a császár a római kérdésben a status quo-hoz ragaszkodik; hogy ez állapot végét nem lehet előrelátni. Mindamellett némi hangyomattal fog a jegyzékben ismételtetni, hogy a status quo nem tarthat örökre; sőt hogy a végleges kiegyenlítés és kibékülés kívánatosabb és szükségesebb, mint valaha s azért a császár örömdetes tudásul vette, hogy a turini kormány kész a maga igényeit Lavalette marquis is meretes előterjesztéséhez alkalmazni.

Az új külügyminis-ter Drouin de Lhuys politikai multjáról a lapok következő részleteket közölnek: Most negyed ízben lett minis-ter. Már Napoleon első kabinetjében (1848. december 20.) ő rá bízott a külügyi tárcza, melyet meg is tartott 1849. jun. 2-ig, a midőn Troqueville lett az utóda. 1851 elején ismét minis-terkedett két hétig, kicsinálta kártaisaival közösen Changarnier elbocsátását, s végrehajtott munkájok után ő is elbocsátattak. Az államcsíny után 1852. jul. 2-án ismét előbukkant Drouin de Lhuys a Rue de l'université-ben s ott is maradt 1855-ki május 4-ig. A keleti kérdésben némi mértékben osztotta az északi hatalmak nézetét. 1853-ki júliusban, miután az oroszok átlépték a Pruthot, a Bécsben összegyűlt diplomaták egy jegyzéket szerkesztettek, mely Oroszországnak annyira kedvezett, hogy azt azonnal elfogadta, s a Porta is kénytelen lett volna magát a szerint alkalmazni, ha lord Strafford de Redcliffe nem zavarta volna meg a dolgok menetét. Drouin de Lhuys egészen Buol Schauenstein után hagyta magát ragadtatni, s helybenhagyta ő is a jegyzéket. Másodízben, 1855 tavaszán ismét conferentia tartatott Bécsben, melyen Drouin de Lhuys személyesen jelent meg, s annyira bele hagyta magát az orosz érdekekbe rántatni, hogy 16 orosz sorhajót akart meghagyni a Feketetengeren. De Clarendon meghiúsította ezen második megkísérletét is annak, hogy Oroszország a szabastopoli tűz közt megnyeressék, Drouin desavonáltatott, s visszautazott Párisba, hol, a következő után itélve, nem sikerült neki a császárt nézete részére megnyerni, mert hamarjában beadt a leköszönését. Később a senatorságról is leköszönt. Drouin roppant vagyonánál fogva egészen független s ezen körülményből magyarázható, hogy a valódi nézetfűgellenségnek tul bátorokdott a császár politikájával ellenkezni; mert észre lehetne venni eljárásában, hogy fontos ügyekben többnyire idegen befolyás hatás alatt működött; hivataloskodása alatt a legjobb stürgönyök Thouvenel tollából eredtek. Az olasz ügyben magatartását eléggé jellemzi első minis-terkedésekor tett következő nyilatkozata: „A legfőbb pontifexnek szabadnak kell lennie, s az egész kath. világ érdekében áll, hogy ezen szabadság valódi és előtűnő legyen“, mely nyilatkozata után intézkedéseket tett a római expeditio iránt. A mit még az 1849-ki köztársaság idejében tett, abból tulságosan hozzá lehet venni 1862-i minis-terkedéséhez a császár alatt. Drouin de Lhuys a Szent István rend nagy keresztese.

A „Sternztg.“ így vélekedik róla: Politikai irányáról itélve, Drouin de Lhuys nehezen fogja képviselni Olaszország egységének eszméjét, s még kevésbbé a pápa világi hatalmának megszűntetését. Ő neki soha sem fog eszébe jutni, hogy Olaszország, mely jelenlegi állásában csaknem egész Európa által elismertetett, megrázza; de ezen határraira nézve még meg nem állapított királyságnak áldozatot kell hoznia a pápa irányában. Drouin de Lhuys tán azon egyetlen államférfi, ki a pápát az olasz confederatio elnökségének elfogadására bírhatná és semmi kétség az iránt, hogy a császár ezen eszmét, talán egy részben ezen minis-ter befolyása által, ismét bizodalommal fölkarolta.

OLASZORSZÁG. Turin, oct. 16. Ratazzi táviratilag értesített Párisból e hó 14- és 15-ről, hogy Thouvenel elhatározta letenni tárcáját. Azonnal minis-tertanács tartatott. A fenebbi stürgöny kísérő magyarázatok igen élénk benyomást tettek, mivel azok szerint semmi remény többé Rómához. 15-én este Ratazzi visszalépésének híre volt elterjedve. De a közönség, mely kezdi a helyzetet felfogni, nem hitte. Egyebiránt Ratazzi csakugyan kijelentette barátainak, hogy azon nap, midőn kénytelen leend Rómát illető törekvéseinek meghiúsultát jelenteni a parlamentnek, elbocsátatását kéri.

A „France“ szerint Olaszországban párt alakul, mely Rómáról lemondva Florenccét szándékosz fővárossá emelné.

A „Vaterland“-nak írják: Legyen ön készen rá, hogy legközelebb az ugynevezett római kérdés ki fog törölteni a napi rendből s a „veneczei“ lépik helyébe. Benedetti az itteni francia követ utasításokat kapott, melyek eddigelő szokatlan mértékben tiszták és szabatosok s értelmük ide megy ki: „Rómát nem kapjátok meg; ne is gondoljatok rá.“ Erre a követnek többszöri hosszas és bizalmas beszélgetései voltak Ratazzival, Durandoval, sőt magával a királlyal is s az eredmény lön a következő politikai program felállítására: A közvéleményt oda kell idomítani, hogy Róma csak akkor lehet Olaszország fővárosává, ha előbb Olaszország teljesen egy lesz, azaz, ha Venecze is be lesz kebelezve Victor Emanuel koronájára területére. Azért előbb Venecze meghódítására kell készülni, mielőtt Rómára gondolnának s azért minden erő e cél elérésére fordítani, mely törekvésben számítani lehet a hatalmas szövetséges segélyére. Azt remélik ezen — levelező bizonyos tudása szerint Napoleon által is helybenhagyott program felállításától, hogy egy csapással két legyet ütnek, t. i. a figyelmet és zajgást Rómáról egy más pontra irányozzák, s Ausztriának egy politikai, mint pénzügyi tekintetben kárt tesznek, a midőn sereg-leszállítását s ebből folyó takarékoskodását nehezítik.

October 18-i távirat szerint a „Discussion“ a Ratazzi elbocsátásáról szállongó hírt alaptalannak nyilvánítja.

NÉMETORSZÁG. Berlin, oct. 15. Hétfőn, oct. 13-án az alsóház szabadelvű tagjai mintegy 200-an lakomára gyűltek össze. Sokaknak arcán lehetetlen volt nygán félreismermi a fájdalom kifejezését, mégis az egész társaság azon emelkedett hangulatban volt, melyet a lelkiismeretesen végzett terhes kötelesség érzete, rendesen ébreszteti szokott ünnepek férfiakban. Grabow elnök méltó kifejezést adott ezen hangulatnak, még egyszer visszatérvén a legközelebbi mult ülésszak eseményeire, s megemlékezvén sok hiúsult reményről, de egyuttal vidám bizalommal tekintvén a jövőbe: „Tekintsük alkotmányunkat: az nincs kiegészítve; hazánkat — a jogállam nem áll fenn abban; Németországot — ez valóban messze van még az egységtől. De ezért ne veszítsük el bátorságunkat. Ha három hónap múlva ismét visszajövünk, becsületesen, bátran és hiven kezdjük meg újra a munkát, ott, hol azt most oly fényesen végeztük be. Uram! Az első ülésszak hetedik törvényhozási időszakának egyesült szabadelvű töredékei éljenek!“ A jelenlevők zajosan ismételték e jó kívánságot. Grabow, Waldeck és Bockum-Dolffs között ült, s ez utóbbi egy toasztot mondott a köztestületi elnökre, ki-

nek vezérlete alatt az országgyűlés több erkölcsi diadalt aratott, mint bármikor, oly diadalokat, melyeknek hatása Németország határain túlterjedett. Ezután Waldeck lelkesült szavakkal emlékezett meg a budget-bizottmányról, mely száraz számokból az alkotmányos élet alapját építette fel, mely a hő nyár dacára fáradszalagol dolgozott és soha sem nélkülözte azon szellemet, mely a munkát gyümölcsözővé teszi. Schulze Delitzsch a sajtó és parlamentarismus közötti solidaritásról emlékezett meg. Dicsérte a német sajtó humanus szellemét és becsületességét, melyet a diplomata kigonyolhatnak ugyan, de mely nemcsak az üzleti, hanem a politikai életben is szükséges. Barátai nevében azon ünnepélyes ígéretet tevő, hogy a bekövetkezendő nehéz harcban a sajtó ügyét egy fogják pártolni, mint ez eddig a szabad eszmék ügyét pártolta, s végre „éljen“ a kiáltott a sajtónak, melyet a jelenlevők a legnagyobb örömmel ismételték. A sajtó nevében Zabel, a „National Ztg.“ szerkesztője felelt. Közönetet mondott azon elismerésért, melyet a sajtónak ezen válságos időkben tanúsított magatartása találkozik. A sajtó a képviselők távolléte alatt, igyekezni fog ezek helyét pótolni. Sok idő óta először volt a porosz népek oly képviselője, minőnek lenni kell. A képviselők most haza térnek, hol mindenesetre a legnagyobb lelkesedéssel fognak fogadtatni. A sajtó ez alatt részen lesz. Hiszi ugyan, hogy működését meg fogják nehezíteni; de azért a sajtó nem fogja bátorságát elveszteni, s feladatát örömmel és lelkiismeretességgel fogja teljesíteni. A hazatérő képviselők sokáig éljenek!

OROSZ- és LENGYELORSZÁG. Varsó, oct. 15. Az államtanács megkezdte üléseit zárt ajtókkal. A világhosszútól irtó orosz kormány — írja a „Czas“ — rendeletet bocsátott ki, mely szerint nem csak a közönségnek tiós a bemenetel ezen ülésekre, hanem még a jegyzőkönyvek sem fognak nyilvánosságra bocsátatni. Csupán rövid kivonatok jelennek meg belőlük, kormányi tudósítások alakjában.

AMERIKA. Uj-York, oct. 8. 40,000 külföldi emigráns Price és Van-Dorn vezénylete alatt megtámadta a Rosenkrantz tábornok parancsnoksága alatt álló egyesületi csapatokat Corinthnál a Mississippi mellett. Az ütközet két napig tartott. Rosenkrantz 5-ről 10-ig jelentést tett: Nagy vér-fürdő; a külföldi emigránsok visszaverettek. Az egyesületiek utóbbi hivatalos tudósítása igazolja, hogy az ellenség teljesen szét van verve. A külföldi emigránsok visszavonultokban Richmond felé, kiűrtették Frankfortot. A déli államok szenatusának bizottsága egy oly javaslatot állított meg, mely szerint januárius 1-én kezdve minden elfogott egyesületi tiszt

kényszerített munkára fog alkalmaztatni, míg a háború bevégeződik; vagy Lincoln kiáltványa visszahuzatik.

Ujabbak. Zágráb, oct. 20. Kvaternik Jonő felebbezését a báni tábla elvetette, következésképp marad az első bírósági ítélet, mely hathónapi nehéz börtönrre s az osztrák államokból való kiutasításra szól.

— Páris, oct. 19. A „Moniteur“ közli Latour d' Auvergne hercegnek romai nagykövetté, Talleirand Perigord bárónak berlini s Sartiges bárónak turini követekké történt kinevezését. A császár Thouvenelhez intézett iratában ezt mondja: „A kiengesztelési politika érdekében, melynek ön loyális módon szolgált, kénytelen voltam önt mással pótolni.“ A császár hozzá teszi hogy Thouvenel az ő becsülését és bizalmát bírja s meg van győződve, hogy számíthat ragaszkodására.

— Páris, oct. 20. A „Moniteur“ közli Drouin de Lhuysnek Franciaország külföldi diplomatiái képviselőihez intézett köriratát. A császárnak ez évi május 20-i iratában nyilvánított politikája nem változott. A császári kormány nem szűnik meg minden igyekezetét az Olaszországban kezdett kiengesztelési munkájának szentelni.

Gabonaár Kolozsvártt October 23-án 1862

(Bécsi mérője osztrák értékben.)

Tisztabúza 3 frt 60 kr. Elegybúza 2 frt 60 kr. Rozs 2 frt — kr. Árpa 1 frt 40 kr. Zab — frt 90 kr. Török-búza 1 frt 62 kr. Pityóka — frt 85 kr. Marhahús 11 kr.

Távirati tudósítás a bécsi börzéről

October 22-én: Nemzeti kölcsön 82.20. 5% Metalliques 71.20. Bank-részvény 785. —. Hitel-részvény 224.20. Váltó Londonra 121.65. Ezüst 121.25. Arany 5.81.

October 20-án: Urbéri kárpótlási kötvény: Magyar országai 71.75. Erdélyi 69.50.

T. és felelős szerkesztő DOZSA DÁNIEL.

H I R D E T É S E K.

A valódiságról jótállás mellett.

Ajánló emlékeztetés.

A valódiságról jótállás mellett.

BORCHARDT ORVOSTUDOR

1862 évi illatos növényesszappana

bizonyos mennyiségű NÖVÉNYI, nevezetesen illó és égvényolajos anyagokon kívül ásványi alkáliakat tartalmaz, mik e szappan hatását sajátosságossá és jellemzővé teszik. Nem csak, hogy ez a bört puhán s hajlékonyan tartja és ezáltal annak kipárolgását szabadabbá teszi, hanem még vegytani alkotászeine fel fogva felszívólag s változtatólag hat a bőrre, az alsó sejtszövetre és a mirigyes szervekre, s ezeket új tevékenységre indítja. — Dr. Borchardt növényesszappana annál fogva éppen oly kitűnő szépsítő szer, mint alkalmas arra, hogy az anynyira alkalmatlan pürsenések, fakadékok, pattanások s más börtisz-tatatlanságok könnyű módon s rövid idő alatt eltávolíthatassanak és a bőr az időváltozás minden hátrányos befolyásaitól megóvassék.

A fentebb ajánlott két czikk többszörös utámkészítést s hamisításait tekintetbe véve, méltóztassék a meg-vételnél pontosan arra ügyelni, hogy Dr. Borchardt es. k. kiv. szabadalm. növényesszappana fehérre zöld írással nyomott, két végén mellékelt pecséttel ellátott csomagocskában árulatik, míg Dr. Suin de Boutemard-nak es. k. kizárólagos szabadalom alapján készült fogpasztája hátulsó oldalán LILA színnel s arany-bronzszal eszközölt s hivatalosan bejegyzett czim-borítékával Dr. Suin de Boutemard mellényomott családi-czimerét s aláírása mássát viseli.

Az egyedüli hiteles raktárak fentebbi gyártmányokból kaphatók:

Kolozsvártt: WOLFF J. és KHUDI J. gyógyszer. Abrudbányán: Ferenczi Mihály; Beszterczén: Kelp és Dietrich & Fleischer; Brassóban: Stenner F.; Déván: Büchler A.; Enyeden: Bisztricsányi A.; Erzsébetvárosban: Schmidt A.; Hátzegen: Mátéi Béla gyógyszer.; Károly-Fehérvártt: Rusz János; Kézdi-Vásárhelyt: Hankó László; Köhalomban: Melas Ed. F. gyógyszer.; Maros-Vásárhelyt: Fogarasi J. D.; Medgyesen: Vandory & Brandisch; Segesvártt: Misselbacher fia és Teutsch; Sz.-Ujvártt: Placintár és fia gyógyszer.; Szász-Régenben: Wachner Traugot; Szászsebesen: Weisörtel Ad. G.; Szebenben: Zöhrer J. F.; Székely-Keresztúron: Binder Márton; Seps-Szentgyörgyön: Vitályos Béla; Sz.-Udvarhelyt: Kauntz J. A. gyógyszer.; Szeredában: Goszsy A.; Sz.-Somlyón: Ruszka Ignác; Tasnádon: Szongott Jakab; Tordán: Velics G. és Wolff G. uraknál. (264) 23/10 (5-6)

(717)

Jószág eladás.

(1-3)

Cs. kir. tábornok m. báró Józsika János ur zentelki uradalma, az ahoz tartozó sebesvári, marótlaki, bécsi, b. hunyadi, csucsai, magyarókeréki, malomszegi, damosi, bodosfalvi, ketesdi, kissebesi, nyárszói, k. szentkirályi és büdvényi rész jószágokkal, a koháni szőlőkkel, a Kolozsvár és N.-Várad közti országos utvonalon levő nagyszerű vendégfogadókkal, több lizelt és fűrészt malmokkal és terjedelmes erdeivel együtt szabadkézből örök áron eladó. Bővebb értesítést vehetni: ügyvéd Rucsa Jánostól, Kolozsvártt, b. hidutezában 293 szám alatti háznál.

(714)

Kalota-Szentkirályon Kolozsvártt 5 óra járásnyira egy kö-udvarház és gazdasági épületekkel ellátott 16 hold kiterjedésű belső telekből, 100 hold szántó és kaszálóból álló birtok, a hozzátartozó kocsma, malom, erdő és havas élvezeti jogokkal együtt, örök áron eladó. Értekezhetni Kolozsvártt, b. szénuetza 134 ház szám alatt a tulajdonossal.

(3-3)

STEIN JÁNOS

könyvkereskedésben Kolozsvártt kaphatók:

A házi orvos, vagyis 500 legjobb házi-szer 145 betegség ellen. Ezenkívül ut-mutatás miként kell élni hogy 100 éves kort érjen el az ember. Ára 1 frt. BALOGH KÁLMÁN. Az ember élet-tana. I. kötet. Ára 3 frt. BAUER ANTAL. Alkalmazott ész-jogtan kérdések és feleletekben. Elő-adja dr. Gerláczy Gyula. Ára 70 kr.

Növendék ifjuság ima-könyve.

Hitben megerősödött protestáns fiak és leányok számára írta Medgyes Lajos. Ára: nyomtató velin papíron, bőrbbe kötve, tokkal, 1 frt. Díszkiadás, író-velin, bőrbbe kötve arany metszéssel, tokkal, 1 frt 50 kr.

Bolond Miska naptára 1863-ra.

Számos eredeti fametzzettel. 80 kr.

István bácsi naptára 1863-ra.

Szerkeszti Májor István. Ára 50 kr.

A garaboncs diák naptára 1863-ra.

Számos alkalmi és alkalmatlan képpel és képtelenséggel. Ára 80 kr.

Paprika Jancsi képes kalendárium 1863-ra.

Sokféle hasznos és mulattató historikkal ellátva szerkeszti Tatár Péter a magyar nép számára. Ára 30 kr.

Uti rajzok. Két kötet. Írta Zombori Gedő. Ára 2 frt.

Kertész gazdasági naptár 1863-dik évre: általános növényjegyzékkel és mívelési leirással ellátva. Szerkesztik B. Nyáry Gyula és G. P. Ferencz. Ára 1 frt.

Koronás szőlőművelés. Írta Báthi Gábor, fintaházi földbirtokos. 11 kö-metszetű ábrával. Az erdélyi gazdasági egylet költségén. Ára 30 kr.

A föld egyes részeinek földirati ismertetése. Brassai Sámuel kézirataiból újabb adatok szerint kiadta Kovács Antal. Ára 45 kr.

Szavalmányok növendék leányok számára. Összeállította Réthi Lajos. Ára 80 kr.

Utazás keleten. Írta b. Orbán Balázs. 6 kötet. Egy kötet ára 1 frt.

Konfirmációi nagyobb Káté. Írta Nagy Péter ev. ref. hittanár és lelkesz. Ára 60 kr.

Utasítás az Erdélyben megszüntetett tized-bejelentések valódiságánál eljárás-nál. Ára 50 kr.

Keresztyén hittan, melyet újabban átnézve és megjobbitva kiadott Zágoni Bodola Sámuel ev. ref. püspök. Ára 60 kr.

Nyomatott az ev. ref. főtanoda betűivel. (Bel-farkasutca 74 sz.)